

Ο εμφύλιος στη Συρία και η αμερικανική επέμβαση

του Νεκτάριου Μπουγδάνη

Οι διπλωματικές εξελίξεις στο μέτωπο τη Συρίας, ύστερα από τη ρωσική πρωτοβουλία, μάλλον αναβάλλουν για την ώρα το ενδεχόμενο αμερικανικής επέμβασης στη σπαρασόμενη από τον εμφύλιο χώρα. Ότι ξεκίνησε, πριν 2,5 χρόνια, ως διαμαρτυρία ενάντια στο καθεστώς του Μπασάραλ-Άσαντ και του μονοκομματικού καθεστώτος του Μπάαθ, στο πλαίσιο της «Αραβικής Άνοιξης», κατέληξε σε αδιέξοδο, αιματοχυσία, προσφυγιά. Δύο ήταν κυρίως οι λόγοι για αυτήν την εξέλιξη. Πρώτον, η άρνηση της αντιπολίτευσης να διαπραγματευτεί με το καθεστώς, πριν ο Άσαντ παραιτηθεί. Δεύτερον, η αθρόα εισροή τζιχαντιστών από το Αφγανιστάν, το Ιράκ, τη Σαουδική Αραβία, τη Λιβύη και η συγκρότησή τους σε ένοπλες πολιτοφυλακές και αντάρτικα σώματα, κυρίως υπό την οργάνωση «ομπρέλα» της αλ-Νούσρα, με αναφορά στην αλ-Κάιντα. Όσον αφορά το πρώτο, η αντιπολίτευση έκανε το λάθος να μην εκμεταλλευτεί τις μεταρρυθμίσεις Άσαντ, λόγω της πίεσης που δεχόταν, ώστε να οργανωθεί καλύτερα και να διεκδικήσει μετά ακόμα περισσότερα. Άλλωστε, η θητεία του Άσαντ έληγε το 2014. Όσον αφορά το δεύτερο, η πολύ καλή οργάνωση, αλλά και το κοινό σημείο αναφοράς των μαχητών του τζιχαντ (η ίδρυση του Ισλαμικού Εμιράτου του Ιράκ και της Μεγάλης Συρίας), έχει οδηγήσει τους ισλαμιστές αντάρτες να έχουν υπερφαλαγγίσει τον Ελεύθερο Συριακό Στρατό -που στηρίζεται από την φιλοδυτική αντιπολίτευση- αφού οι πάνω από 1000 οργανώσεις που κατατάσσονται εκεί, δεν μπορούν να βρουν μια συνισταμένη των επιμέρους επιδιώξεών τους.

Η χρήση χημικών και η ανάρτηση σχετικών βίντεο στο youtube, διεθνοποίησε ακόμα περισσότερο τη διαμάχη, αφού έφερε στο προσκήνιο το ενδεχόμενο διεθνούς επέμβασης, ενάντια στο καθεστώς.

Όμως, εκεί τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν έτσι όπως τα περίμεναν οι ιέρακες αλλά και οργανωτές του πολέμου/επέμβασης σε ΗΠΑ, Κατάρ, Τουρκία, Σαουδική Αραβία. Καταρχάς, η πρώτη ήττα ήρθε από τη Βουλή των Κοινοτήτων και την αναγκαστική αποχώρηση του Κάμερον, από τη Συμμαχία των Προθύμων. Δεν άργησε το κατηγορηματικό «Όχι» από χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ, με αποτέλεσμα ο Γ.Γ της Συμμαχίας να δηλώσει τη μη-συμμετοχή του οργανισμού που συντονίζει, στην επερχόμενη επέμβαση. Εκτός αυτών, ο Ομπάμα είχε να αντιμετωπίσει και την -για πρώτη φορά- σθεναρή αντίσταση των μελών του Κογκρέσου. Ο ΥΠΕΞ Κέρι ίδρωσε κυριολεκτικά να πείσει την αρμόδια επιτροπή της Γερουσίας να εγκρίνει το προσχέδιο με ψήφους 10-7 και η αναμενόμενη ψηφοφορία για την Τετάρτη 11/09/13 στα δύο αντιπροσωπευτικά σώματα αναβλήθηκε, ύστερα από αίτημα του Αμερικανού Προέδρου, προκειμένου να δοθεί «ευκαιρία στη διπλωματία». Οι αναλυτές μιλούσαν ήδη για ήττα του Ομπάμα, τουλάχιστον στη Βουλή των Αντιπροσώπων, όπου πλειοψηφούν οι ρεπουμπλικάνοι. Ενδεχόμενη επέμβαση, παρά το «όχι» των αντιπροσώπων, θα σήμαινε την αρχή του «μαρτυρίου» για το υπόλοιπο της θητείας Ομπάμα, μιας και δεν θα περνούσε κυριολεκτικά τίποτα από εδώ και πέρα. Αξιοσημείωτη είναι επίσης αυτή η δυσπιστία των βουλευτών και γερουσιαστών και σε σχέση με κάτι άλλο: είναι πρώτη φορά, που τα αμερικανο-εβραϊκά λόμπις δεν μπορούν να επηρεάσουν εύκολα τους Αμερικάνους πολιτικούς. Εκτός από ένα, όλα τα υπόλοιπα ήταν φανατικοί υποστηρικτές της αμερικανικής επέμβασης. Ίσως καταλαβαίνουν πια οι Αμερικανοί, πως τα συμφέροντά τους, δεν συμβαδίζουν αναγκαστικά με αυτά του Ισραήλ, πολλές φορές κιόλας συμβαίνει το

ακριβώς αντίθετο. Η παρέμβαση της ρωσικής διπλωματίας για διεθνή έλεγχο του χημικού οπλοστασίου του καθεστώτος, θα λέγαμε ότι έσωσε τον Ομπάμα, στο εσωτερικό, από τον εφιάλτη μιας «βεντέτας» με το Κογκρέσο, εφόσον βέβαια τα πράγματα εξελιχθούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προκριθεί η διπλωματική-πολιτική λύση.

Ας σκιαγραφήσουμε τις έως τώρα εξελίξεις, όσον αφορά τους στόχους των βασικών παραγόντων και αν αυτοί επιτεύχθηκαν. Οι στόχοι των ΗΠΑ ήταν οι εξής: Αρχικά να αδυνατίσει τον Άσαντ, με συνεχείς βομβαρδισμούς στρατιωτικών εγκαταστάσεων με πυραύλους τόμαχκ. Το αποτέλεσμα θα ήταν -σύμφωνα με την υπόθεση των εμπνευστών της επίθεσης- να ενισχυθεί ο φιλοδυτικός «Ελεύθερος Συριακός Στρατός» και να μπορέσει να καταλάβει περιοχές ελεγχόμενες είτε από την Κυβέρνηση, είτε από τους Ισλαμιστές. Έλπιζαν έτσι, ότι θα μπορούσαν να φτάσουν σε ένα σημείο, όπου θα έσερναν τον Άσαντ σε διαπραγματεύσεις, είτε θα ανάγκαζαν κιόλας το Καθεστώς να κάνει μια εσωτερική αλλαγή, στην ηγεσία της χώρας. Η πτώση του αλαουίτικου καθεστώτος θα οδηγούσε σε μια φιλοδυτική κυβέρνηση, η οποία θα μπορούσε, εξυπηρετώντας τις αμερικανικές ανάγκες να ανοίξει ένα διπλό μέτωπο απέναντι στους τζιχαντιστές της Νούσρα από τη μία, αλλά και απέναντι στους Σιίτες της λιβανέζικης Χεζμπολλάχ από την άλλη. Έτσι, πάντα σύμφωνα με αυτές τις υποθέσεις, θα γινόταν πραγματικότητα ο μακροπρόθεσμος στόχος, για διάλυση του Σιιτικού Τόξου (Ιράν-Συρία-Χεζμπολλάχ), πράγμα το οποίο θα εξυπηρετούσε επιπροσθέτως τα συμφέροντα των μοναρχιών της περιοχής, όπως και της Τουρκίας. Η χρηματοδότηση και η αποστολή οπλισμού στους αντάρτες από Τουρκία, Κατάρ και Σαουδική Αραβία, έχει ως στόχο την ήττα του Σιιτικού αντίπαλου δέους και εντάσσεται μέσα στα πλαίσια του πολέμου Σιιτών- Σουνιτών. Εκτός αυτού, θα έδειχναν οι ΗΠΑ στο Ισραήλ, ότι δεν είναι ανάγκη να βομβαρδίσει τους σταθμούς εμπλουτισμού ουρανίου, που διαθέτει η Τεχεράνη, μιας και υπήρχαν και άλλοι τρόποι να αδυνατίσει το Ιράν και να πάει σε διαπραγματεύσεις για το πυρηνικό του πρόγραμμα, έχοντας όμως χάσει τις συμμαχίες του στη περιοχή. Τίποτα από αυτά δεν έγινε πραγματικότητα και όχι μόνο αυτό, αλλά φάνηκε πως οι ΗΠΑ δεν διαθέτουν σχέδιο, δεν είναι ικανές για διπλωματία και σίγουρα δεν έχουν ξεπεράσει το σοκ του Ιράκ και ότι σήμαινε και σημαίνει αυτό. Απόρησαν πολλοί διπλωμάτες με την εξαγγελία Ομπάμα για επέμβαση, αναρωτώμενοι, εάν ο Αμερικανός Πρόεδρος είχε συνειδητοποιήσει ότι τελικά, αυτό που θα γινόταν θα ήταν η ενίσχυση της αλ-Κάιντα.

Οι στόχοι του Άσαντ ήταν οι εξής: να κερδίσει χρόνο λόγω της στήριξης στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ και να μπορέσει να απομακρύνει τον βαρύ οπλισμό του σε ασφαλή μέρη, πριν την επέμβαση. Να συσπειρώσει τους υποστηρικτές του, αλλά και να δείξει σε όσους δεν τον ήθελαν, ότι αποτελεί καλύτερη λύση σε πολλούς τομείς και από τη φιλοδυτική αντιπολίτευση (που φέρνει τις βόμβες των ΗΠΑ σε αραβικό έδαφος) και από τους Ισλαμιστές, οι οποίοι στις περιοχές που ελέγχουν, έχουν επιβάλλει σκληρό Ισλαμικό Νόμο, απαγορεύοντας στις γυναίκες να κυκλοφορούν εκτός σπιτιού. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε, τις συνέπειες που θα είχε η αντικατάσταση ενός δικτατορικού αλλά κοσμικού καθεστώτος, με ένα αυταρχικό Ισλαμιστικό Εμιράτο, που θα βασιζόταν πάνω στις πιο αναχρονιστικές και συντηρητικές εκδοχές του Ισλαμικού Νόμου. Το πρώτο ανατρέπεται, όπως έδειξε και η Αίγυπτος. Το δεύτερο, απλά διαβρώνει και καθυποτάσσει τη κοινωνία, εμποδίζοντας κάθε προσπάθεια ριζοσπαστικής προοδευτικής λύσης, μέσα στα πλαίσια βέβαια της αραβικής πραγματικότητας. Έτσι, θα κέρδιζε και τη συσπείρωση των χριστιανών υπέρ του, που ήδη τον υποστήριζαν, αφού η δημιουργία Εμιράτου θα σήμαινε τη σφαγή χριστιανών και αλαουιτών (της θρησκευτικής μειονότητας του Άσαντ, που κυβερνά

τη Συρία). Έπειτα, ο Άσαντ δεν ήθελε με κανένα τρόπο να χάσει την υποστήριξη Ρωσίας και Κίνας και ταυτόχρονα έπρεπε να κρατήσει ζωντανή τη συμμαχία με το Ιράν και τη Χεζμπολλάχ στο Λίβανο, σαν το καλύτερο σύστημα άμυνας στη περιοχή, απέναντι στους αμερικανούς και τους συμμάχους τους. Όλοι αυτοί οι στόχοι επετεύχθησαν.

Η Ρωσία από την άλλη, δεν ενδιαφέρεται προφανώς για τον Άσαντ, αλλά για τα προνόμιά της στη περιοχή. Ήθελε λοιπόν με κάθε τρόπο να διατηρήσει το μοναδικό ναύσταθμο που διαθέτει στη Μεσόγειο, στην Ταρσό, απαραίτητη προϋπόθεση της επιστροφής της ως μεγάλη γεωπολιτική δύναμη. Να διατηρήσει την ιδιότητα του προστάτη των χριστιανικών κοινοτήτων της Συρίας. Να εμφανιστεί ως παράγοντας ειρήνης και σταθερότητας στη περιοχή, αλλά και να δείξει στις ΗΠΑ, ότι πλέον έχει λόγο και αυτή στη Μέση Ανατολή και είναι προς το συμφέρον και της Ουάσιγκτον η συνεννόηση με τη Μόσχα. Όλοι οι στόχοι έγιναν πραγματικότητα. Είναι χαρακτηριστική η ανακοίνωση του ΥΠΕΞ της Ρωσίας Σεργκί Λαβρόφ, μετά τη συνάντησή του με τον Γάλλο ομόλογό του, Ρολάν Φαμπιούς, στη Μόσχα, στις 17/9, ότι το ψήφισμα του ΟΗΕ για τον διεθνή έλεγχο του χημικού οπλοστασίου της Συρίας, δεν θα επιτρέπει τη χρήση βίας κατά της Δαμασκού.

Το σίγουρο είναι ότι καμία πρόβλεψη δεν χωρά για τις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή. Είναι όπως ο βεδουίνος το βράδυ στην έρημο, όπου όταν πέφτει για ύπνο, έχει τον αμμόλοφο στα αριστερά του και όταν ξυπνάει το πρωί, ο βραδινός άνεμος της ερήμου, τον έχει μετακινήσει προς τα δεξιά. Ο ασκός δεν άνοιξε προς στιγμήν.